

Møte i Bergen Tannlegeforening, privat sektor, 17. september 2015:

Om rettsodontologi

Anne Christine Johannessen startet med å fortelle om et besøk av sjetteklassinger til universitetet i forbindelse med åpningen av den nye aulaen, hvor hun og Torgils Lægred hadde snakket om «tannlegen som detektiv». Videre ga hun en beskrivelse av rettsodontologi:

Hva gjør en rettsodontolog?

- Identifiserer personer ved hjelp av tennene
- Undersøker spor fra tenner
- Aldersbestemme personer (I forbindelse med flyktninger og asylsøkere)

Identifisering kan gjøres ved hjelp av

- Tenner
- Fingeravtrykk
- DNA

Slik objektiv identifisering brukes alltid ved ulykker med et større antall døde, uavhengig av hvor destruert likene er.

Hvem kan være rettsodontolog?

Alle med odontologisk grunnutdanning. Kompetansen bygger på kurs og erfaring. Anne Christine Johannessen og Kathrine Skarstein er ansvarlige for rettsodontologi i Bergen. Ved større hendelser er det flere odontologer fra Bergen som har kompetanse til å rykke ut.

- Er det sannsynlig at en vanlig allmennpraktiserende tannlege kan bli kalt inn som sakkyndig?

- Man kan få forespørsel om utlevering av journalinformasjon, men det er lite sannsynlig at man blir utkommandert. Det er ikke umulig at man kan bli kalt inn som sakkyndig dersom man er involvert i en sak.

Ved utlevering av journalinformasjon er det viktig å gi mest mulig informasjon. Dersom politiet kun etterspør siste bitewing burde man likevel utlevere så mye informasjon som mulig slik

Anne Christine Johannessen er ansvarlig for rettsodontologisk identifikasjon på Vestlandet og medlem av Kripas' ID-gruppe. Johannessen er viserektor for internasjonalisering ved Universitetet i Bergen (UiB), med grunnutdanning i både odontologi og medisin. Hun har vært ansatt i fast vitenskapelig stilling ved UiB siden 1988 og siden 1994 som professor i oral patologi. Johannessen har bistilling ved Avdeling for patologi, Haukeland universitetssykehus, med ansvar for diagnostikk innen oral patologi. Foto: Aleksander Hansen

at rettsodontologene kan få tilstrekkelig data. Dette kan gjøres ved å ta bilde av skjermen og sendes via epost.

Odontologisk identifisering

Undersøkelse av den døde:

- Røntgenbilde
- Notering av funn
- Fotodokumentasjon
- Tennene beskrives en for en

Opplysninger om den saknets tannforhold:

- Original tannjournal
- Alle rtg bilder
- Foto og modeller av tennene

Man sammenlikner data før man kan konkludere med en av de følgende: Odontologisk identitet fastslått, sannsynlig, mulig eller utelukket.

Det er politiets ansvar å identifisere den døde eventuelt med assistanse fra ID gruppe

(KRIPOS) som består av 5 rettsodontologer (2 fra Oslo, 1 fra Bergen, 1 fra Tromsø, 1 fra Trondheim), 5 rettsmedisinere, kriminalteknikere og taktiske etterforskere.

Prosjektoppgave utført av studenter

- Studert 144 enkeltsaker. I 78 prosent av sakene ble odontologisk identitet fastslått.

- Flest unge voksne og menn
- Hyppigste årsak var drukning/funn i sjø etterfulgt av brann.

Politiet har en egen nettside om identifikasjon: <https://www.politi.no/kripos/identifiseringsarbeid/>

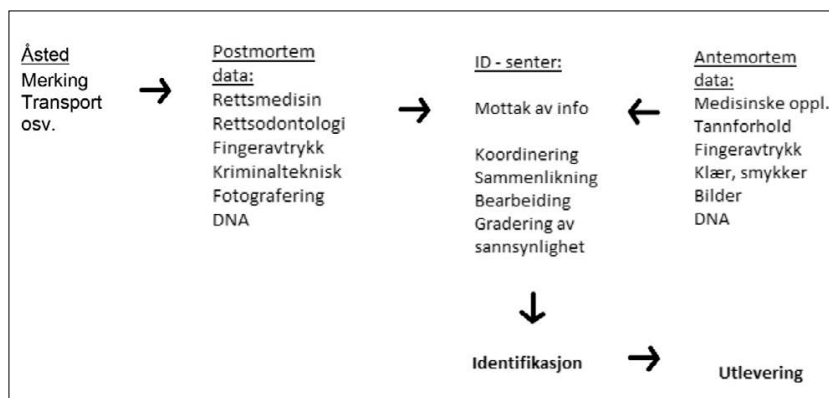
Hendelser som Johannessen snakket om hvor rettsodontologi har hatt en sentral rolle

- Norsksomalier felt av tannbevis:

Match i tannregister avslørte at norske Hassan Abdi Dhuhulow var en av de medvirkende i terrorangrepet mot kjøpesenteret Westgate i Nairobi i Kenya. (Bergens tidene 4 sept 2015)

- Hodeskalle som tilhørte kvinne fra middelalderen: (Bergens tidende 21 mai 2015)

- Brann på Stalheim hotell. Tenner er som regel godt bevart under bløtvevet etter en brann. Man fjerner den brente muskulaturen for så å få tilgang til intakte premolarer og molarer som kan brukes til identifisering. Denne ulykken

Identifiseringsprosessen

var den første der man brukte objektive identifikasjoner.

- Rocknes skipsforlis: 19.01.04. Jebbens Rederi, mannskap på 30, derav 24 filippinere. Bergen fikk ansvar for denne saken på vegne av Kripos. Båten, lastet med stein, gikk rundt i løpet av 2-3 min. 18 sjøfolk omkom da MS Rocknes kantret. Det ble hentet tannlegejournaler fra Filippinene, og til tross for en del arbeid med oversettelse, ble mange identifiseringer gjort på grunnlag av odontologisk bakgrunn. Jebbens Rederi hadde finansiert tannlegetimer for de 24 filippinerne før de startet sitt arbeide på MS Rocknes.

- Flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia: Over 1700 utenlandske turister døde. 84 av disse var norske. Hovedutfordringen med identifiseringsarbeidet ble at landet som ulykken skjer i, eier saken. Thailand hadde ikke et etablert system over hvordan dette skulle gjøres, og mange av de andre landene grep inn for å styre. Dette medførte store uenigheter. Det ble etter hvert opprettet en identifikasjonssentral der man utviklet et skjema for å registrere de dodes kjennetegn. Det var ikke alle land som fulgte retningslinjene for bruk av skjemaet, og dette skapte problem og dobbeltarbeid. F. eks skrev ikke alle på engelsk. Norge var det første landet til å identifisere alle sine døde.

- Rasulykken i Ålesund 26.mars 2008: en fjellvegg raste ut og traff en boligblokk. 4 av 5 døde ble identifisert (fastslått) odontologisk.

- 22.juli 2011: Her ble det først foretatt obduksjon, så fingeravtrykk, deretter tannstatus. Så ble det holdt ID møte. 44 av 75 ble identifisert av tannstatus.

Aldersvurdering av asylsøkere

Over eller under 18 år? I og med at asylbarn (under 18år) har flere rettigheter enn voksne, er det fordelaktig å kunne vurdere alder. Vurdering av alder gjøres ved hjelp av:

- Intervju- Skjelettutvikling- Tannutvikling

Tannutvikling vurderes helst på grunnlag av rotutvikling av visdomstennene. Men her er det store individuelle forskjeller, derfor kan aldersvurdering være vanskelig.

Tannspor

Tannspor vil ikke kunne egne seg som bevismateriale i dag. Det egner seg best med tanke på utelukkelse av mistenkte.

Torgersen-saken har vært en omdiskutert sak i media i mange år. Her ble blant annet et tannspor på brystet til Rigmor Johnsen brukt som bevismateriale. I slike saker er det viktig med målestav på bilder man tar av tannsporet, da vev krymper når det blir fiksert i formalin, og ikke lenger opprettholder dimensjonene det hadde. Et dilemma knyttet til denne saken er om man skal gå tilbake i tid og si at et slikt bevis ikke er godt nok i dag. Dagens konklusjon er at et tannspor kan brukes for å fastslå at det er et menneskebitt – men aldri å peke ut enkeltindivid.

Sindre Tobias Thorsen
Anita Lie Vikør

Denne saken er tidligere publisert i BTF-nytt for oktober 2015